

حسابرسی زیست محیطی استان سیستان و بلوچستان

محیط زیست چیست؟

محیط زیست به طور عام به مجموعه ای از منابع انرژی، مواد بی جان (آب، خاک و هوا) و موجودات جاندار (گیاهان، جانوران و انسان) اطلاق می گردد که این عوامل پیوسته در ارتباط با یکدیگر بوده و در جهت تداوم جهان هستی و بقای حیات، لازم و ملزوم یکدیگر می باشند.

شرط اساسی در حفاظت از محیط زیست تعادل میان عوامل تشکیل دهنده آن می باشد.

با بررسی اجمالی تاریخ حیات بشر سه دوره مختلف رفتار بشری با محیط زیست قابل ترسیم است: ۱. انسان در طبیعت ، ۲. انسان علیه طبیعت و ۳. تعادل میان انسان و طبیعت.

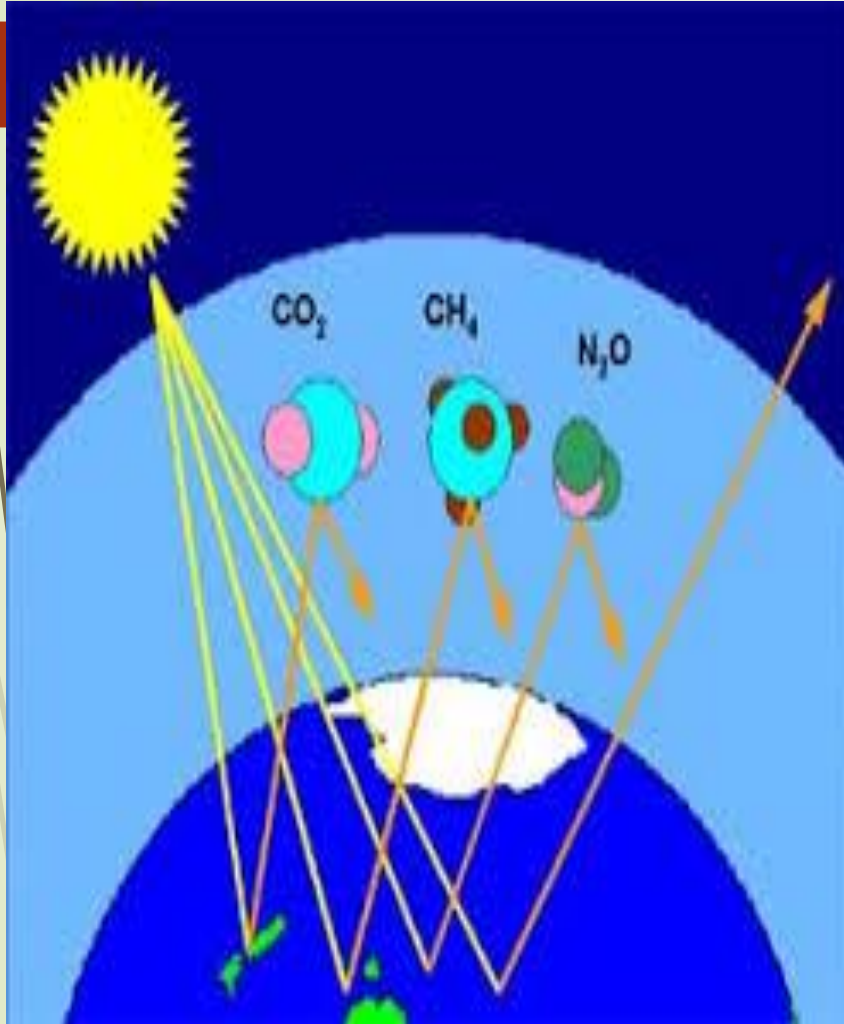
تغییر اقلیم و پیامدهای آن

افزایش تولید گازهای گلخانه‌ای و به تبع آن تغییرات آب و هوایی با خلق شرایط نامتعارف در سراسر این کره خاکی زمینه ساز تنش و رقابت بر سر منابع محدود و افزایش آورگان بلایای طبیعی می‌گردد.

سیل و خشک‌سالی، افزایش آتش سوزی در جنگل‌ها و مراتع، بروز پدیده گرد و غبار و افزایش و شیوع بیماری‌ها و... از پیامدهای قطعی گرم شدن هوا می‌باشد.

تولید گازهای گلخانه ای عامل اصلی گرمایش زمین

در خلال دو قرن اخیر میزان تولید گازهای گلخانه ای نظیر دی اکسید کربن ، متان ، اکسید نیتروژن، به شدت افزایش یافته است.

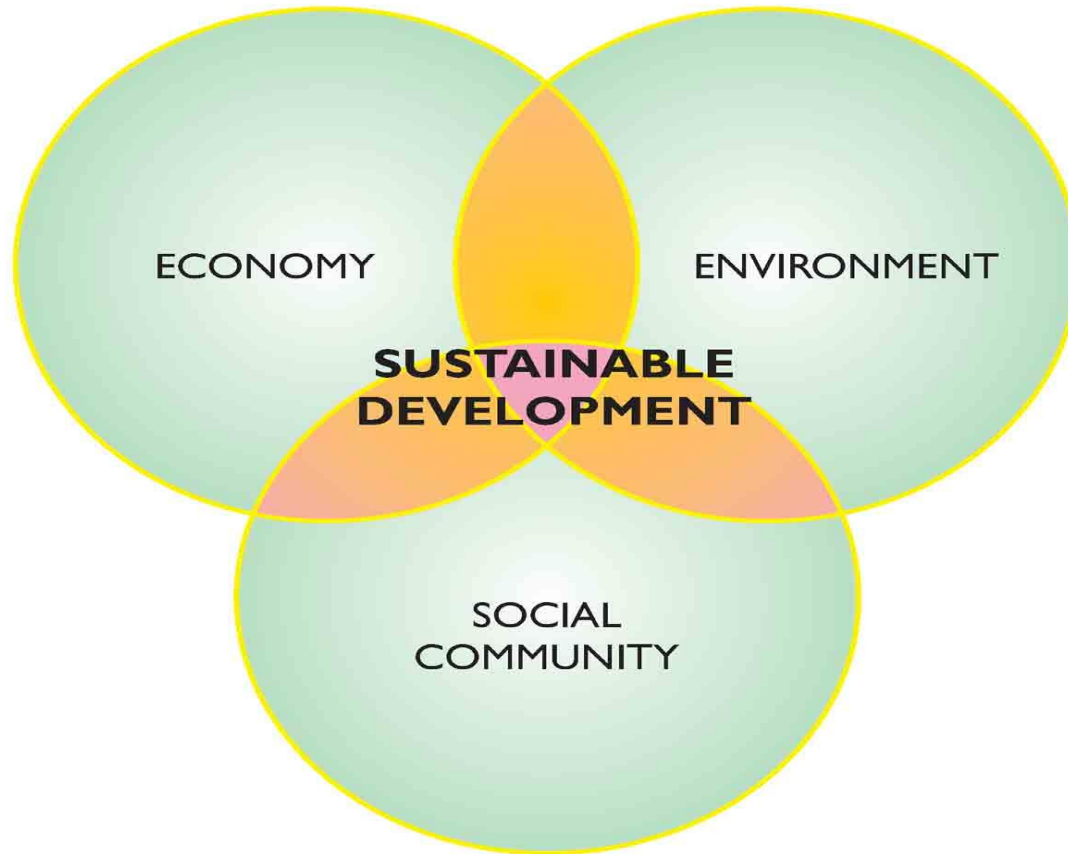
بنا به گزارش هیات بین الدول تغییر آب و هوا (IPCC) در صورت فعالیت بشر به شیوه فعلی دمای کره زمین تا سال ۲۱۰۰ به میزان ۲ سانتیگراد افزایش خواهد یافت.

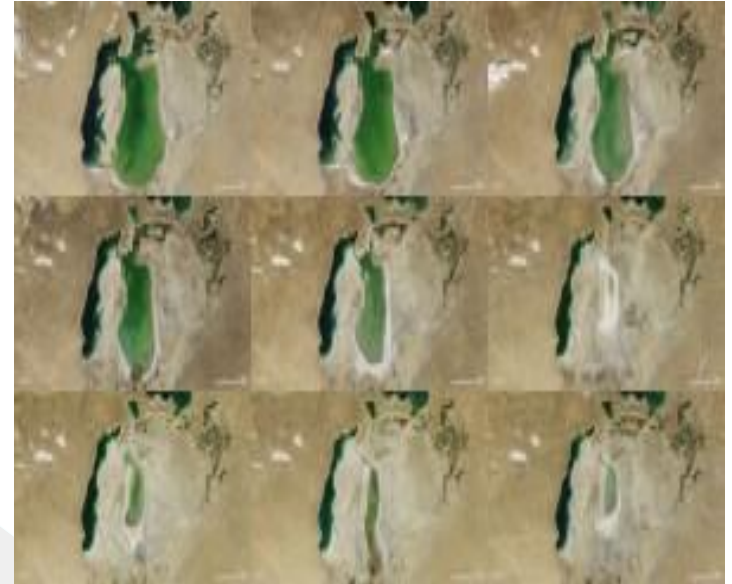
واکنش جامعه جهانی به تغییرات اقلیمی

از دهه ۱۹۸۰ افکار عمومی بر روی مسئله تغییرات آب و هوایی و پیامدهای ناشی از آن متمرکز گردید. این امر منتج به انعقاد توافق-نامه‌های بین المللی نظیر کنوانسیون چارچوبی تغییرات آب و هوایی (۱۹۹۲)، پروتکل کیوتو (۱۹۹۸) و کنوانسیون تغییرات آب و هوایی پاریس (۲۰۱۵) شده است که ایران به عضویت هر دو کنوانسیون درآمده است.

توسعه پایدار

دریاچه آرال نمونه ای از توسعه ناپایدار

- ✓ تا پیش از دهه ۶۰ میلادی، دریاچه آرال با ۶۸ هزار کیلومتر مربع که از دو رود آمودریا و سیردریا سیراب می‌شود یکی از چهار دریاچه بزرگ دنیا محسوب می‌شد.
- ✓ توسعه ناپایدار در قالب سدسازیهای بی رویه باعث خشک شدن دریاچه گردید.

پروژه گاپ (GAP) نمونه ای از توسعه ناپایدار

سد کجکی مهمترین عامل نابودی هامون

اصل پنجاهم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران

«در جمهوری اسلامی، حفاظت محیط زیست که نسل امروز و نسلهای بعد باید در آن حیات اجتماعی رو به رشدی داشته باشند. وظیفه عمومی تلقی می گردد. از این رو فعالیت های اقتصادی و غیر آن که با آلودگی محیط زیست با تخریب غیر قابل جبران آن ملازمه پیدا کند ممنوع است»

۱- مدیریت جامع، هماهنگ و نظام مند منابع حیاتی (از قبیل هوا، آب، خاک و تنوع زیستی) منسب بر توان و پایداری زیست بوم بویژه با افزایش ظرفیت ها و توانمندی های خطونی و ساختاری مناسب همراه با رویکرد مشارکت مردمی.

۲- ایجاد نظام یکپارچه ملی محیط زیست.

۳- اصلاح شرایط زیستی به منظور برخورداری ساختن جامعه از محیط زیست سالم و رعایت عدالت و حقوق بین نسلی.

۴- پیشگیری و مهارت از انتشار انواع آلودگی های غیر مجاز و جرم انگاری تخریب محیط زیست و مخازات مؤثر و بار دارنده آلوده کنندگان و تخریب گس دکان محیط زیست و الزام آنان به جبران خسارت

۵- پایش مستمر و کنترل منابع و عوامل آلاینده هوا، آب، خاک، آلودگی های صوتی، امواج و اشعه های مخرب و نظیرات نا مساعد اقلیم و الزام به رعایت استانداردها و شاخص های زیست محیطی در توانین و مقررات، برنامه های توسعه و آمایش سرزمین

۶- تهیه اطلالی زیست بوم کشور و حفاظت احیاء بهسازی و توسعه منابع طبیعی تجدید پذیر (مانند دریا، دریاچه، رودخانه، مخزن سدها، تالاب، آبخوان زیرزمینی، جنگل، خاک، برنج و تنوع زیستی بویژه حیات وحش) و اعمال محدودیت قانونمند در بهره برداری از این منابع مناسب با توان اکولوژیک (ظرفیت قابل تحمل و توان بازسازی) آنها بر اساس معیارها و شاخص های پایداری، مدیریت اکوسیستم های حساس و ارزشمند (از قبیل پارک های ملی و آثار طبیعی ملی) و حفاظت از منابع زیستگ و ارتقاء آنها تا سطح استانداردهای بین الاقلمی.

۱۵- تقویت دیپلماسی محیط زیست با:

- ۱۵-۱- تلاش برای ایجاد و تقویت نهادهای منطقه ای برای مطالعه با کرد و غار و آلودگی های آبی.
- ۱۵-۲- توسعه مناسبات و جلب مشارکت و همکاری های هدفمند و تأثیر گذار دوجانبه، چند جانبه، منطقه ای و بین الاقلمی در زمینه محیط زیست.
- ۱۵-۳- بهره گیری مؤثر از فرست ها و منوی های بین الاقلمی در حرکت به سوی اقتصاد کم کربن و تسهیل انتقال و توسعه فناوری ها و نوآوری های مرتبط.

۱۴- گسترش سطح آگاهی، دانش و منش زیست محیطی جامعه و تقویت فرهنگ و مفارق دسی مشارکت و مسؤولیت پذیری اجتماعی بویژه امر به معروف و نهی از منکر برای حفظ محیط زیست در تمام سطوح و انصار جامعه.

۱۳- ارتقاء مطالعات و تحقیقات علمی و بهره مندی از فناوری های نوآورانه زیست محیطی و تجارت سازنده بومی در زمینه حفظ تعادل زیست بوم ها و پیشگیری از آلودگی و تخریب محیط زیست.

۱۲- تدوین منشور اخلاقی محیط زیست و ترویج نهادینه سازی فرهنگ و اخلاقی زیست محیطی منسب بر ارزش ها و الگوهای سازنده ایرانی - اسلامی.

۱۱- حمایت و تسویق سرمایه گذاری ها و فناوری های سازگار با محیط زیست با استفاده از ابزارهای مناسب از جمله عوارض و مالیات سبز.

۱۰- استقرار نظام حسابرسی زیست محیطی در کشور با لحاظ ارزش ها و هزینه های زیست محیطی (تخریب، آلودگی و احیاء) در حساب های ملی.

۹- تعادل بخشی و حفاظت کلی آب های زیرزمینی از طریق اجرای عملیات آبخیزداری، آبخوان داری، مدیریت عوامل کاهش بهره برداری از آب های زیرزمینی و تخریب و کنترل ورود آلاینده ها.

۸- گسترش اقتصاد سبز با تأکید بر:

- ۸-۱- صنعت کم کربن، استفاده از انرژی های پاک، محصولات کشاورزی سالم و از کاشیک و مدیریت پسماندها و پساب ها یا بهره گیری از ظرفیت ها و توانمندی های اقتصادی، اجتماعی، طبیعی و زیست محیطی.
- ۸-۲- اصلاح الگوی تولید در بخش های مختلف اقتصادی و اجتماعی و بهینه سازی الگوی مصرف آب، منابع، غذا، مواد و انرژی بویژه ترویج مواد سوختی سازگار با محیط زیست.
- ۸-۳- توسعه حمل و نقل عمومی سبز و غیر فسیلی از جمله برقی و افزایش حمل و نقل همگانی بویژه در کلان شهرها.

آمایش سرزمین:

- آمایش سرزمین در واقع مهم ترین برنامه ی جامع توسعه ملی است.
- در آمایش سرزمین توان ها و محدودیت های مناطق مختلف جغرافیایی برای توسعه ی ملی و پایدار مورد ارزیابی و توجه قرار می گیرند.
- در ایران آمایش سرزمین برای تنظیم رابطه بین انسان؛ فضا و فعالیت های انسان در فضا انجام می شود
- ویژگی ها:
- ۱- سرزمین عامل تعیین کننده است
- ۲- افق بلند مدت و دوره ای ۲۰ ساله را زیر پوشش قرار می دهد
- ۳- این برنامه خط و مرز بین برنامه کلان و برنامه منطقه ای است یعنی برنامه آمایش برنامه های منطقه ای را به ملی پیوند می دهد
- ۴- در آمایش سرزمین سه عامل جمعیت؛ فضا و اشتغال مطرح است
- ۵- آمایش نوعی توسعه درون زا ست تا فرهنگ خودی و ... مورد توجه قرار گیرد
- ۶- تاثیر دو سویه آمایش سرزمین و آموزش عالی (تاثیر آموزش عالی بر آمایش سرزمین و راهنما بودن آمایش برای آموزش عالی)

آمایش سرزمین در برنامه های توسعه ای کشور

فصل شش قانون برنامه چهارم توسعه (ماده ۷۲)

دولت مکلف است به منظور توزیع متناسب جمعیت و فعالیت ها در پهنه سرزمین با هدف استفاده کارآمد از قابلیت ها و مزایای کشور با استفاده از مطالعات انجام شده سند ملی آمایش را از ابتدای برنامه چهارم به اجرا درآورند.

آمایش سرزمین در برنامه های توسعه ای کشور

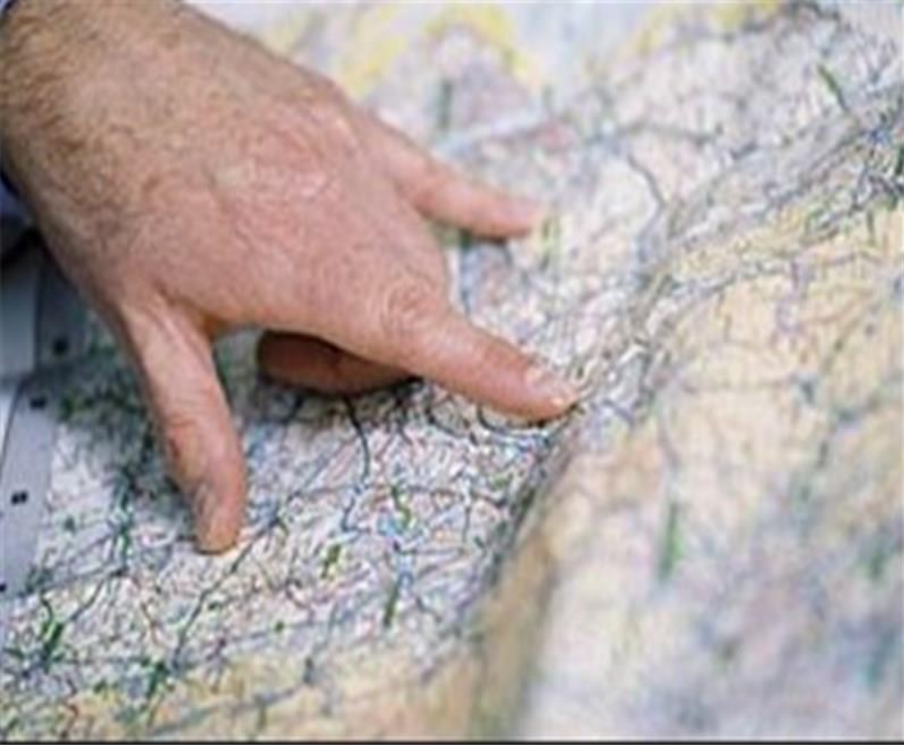
فصل شش قانون برنامه چهارم توسعه (ماده ۷۴)

دولت مکلف است به منظور هماهنگ سازی عملیات عمرانی و سرمایه گذاری های جدید متناسب با شرایط در حال گذار ملی و بین المللی با رعایت موازین آینده نگری، تحلیل مناسب موقعیت منطقه ای و بین المللی کشور سند ملی آمایش سرزمینی را به عنوان مرجع اصلی هماهنگی ها قرار دهد.

آمایش سرزمین در برنامه های توسعه ای کشور

قانون برنامه پنجم توسعه (ماده ۱۸۳)

دستگاه های اجرایی مکلفند برنامه های عملیاتی خود را به گونه ای تنظیم نمایند که زمینه تحقق جهت گیری های آمایش سرزمین را فراهم آورد.

سند آمایش سرزمین استان سیستان و بلوچستان

سند آمایش سرزمینی نشان دهنده هویت و ظرفیت‌های هر منطقه در راستای ایجاد توسعه پایدار است که در این زمینه استان سیستان و بلوچستان از جمله چهار استان بدون این نوع سند در کشور می باشد. ■

تنش های آبی و کمبود آب شیرین

- کمبود منابع آب شیرین
- رقابت های محلی و منطقه ای در استحصال منابع آبی
- سوء مدیریت در بهره برداری از منابع آبی
- آلودگی منابع آبی

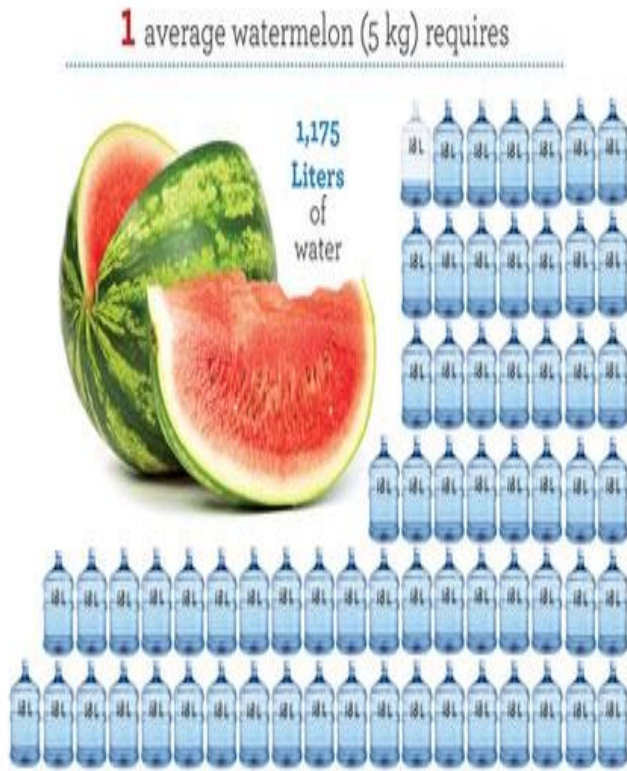
کمبود منابع آب شیرین

ماده ۳۶-

الف - دولت مکلف است اقدامات لازم را با رعایت سیاستهای کلی اصل چهل و چهارم (۴۴) قانون اساسی در جهت اصلاح نظام بهره‌برداری آب آشامیدنی، بهره‌وری استحصال و بهره‌وری مصرف آنرا حداقل معادل سیدرصد (۳۰٪) ارتقاء دهد و نیز حداقل سیدرصد (۳۰٪) آب آشامیدنی مناطق جنوبی کشور را از طریق شیرین کردن آب دریا تا پایان اجرای قانون برنامه تأمین نماید.

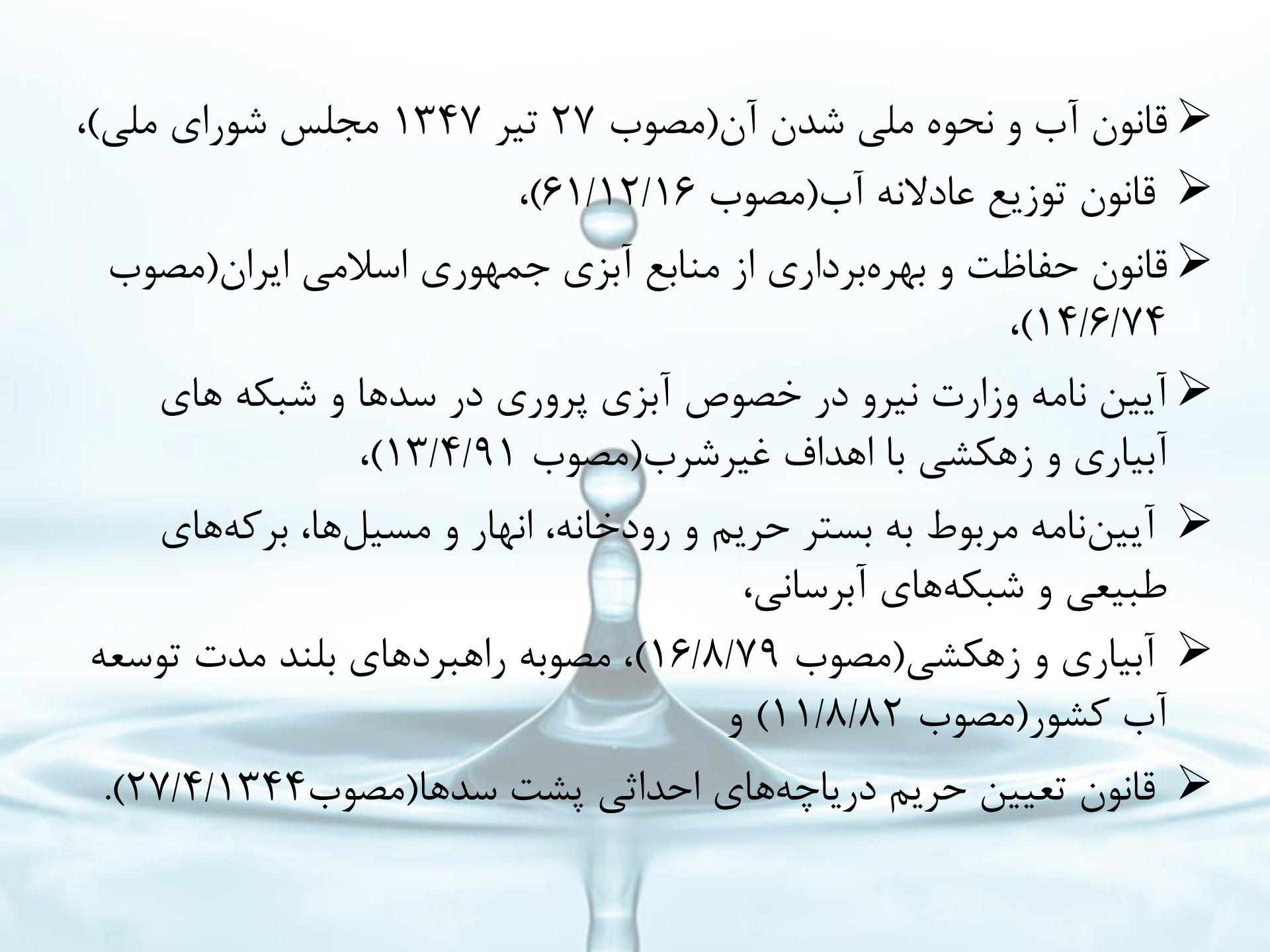
تبصره - وزارت نیرو موظف است تا پایان اجرای قانون برنامه تمهیدات لازم را جهت تأمین، طراحی و ساخت حداقل معادل هفتاد درصد (۷۰٪) آبشیرینکنهای مورد نیاز در شهرهای حوزه خلیج فارس و دریای عمان را از جمله از طریق خرید تضمینی آب شیرینشده و نیز مدیریت هوشمند و تجمیع خرید آبشیرینکن از طریق انتقال فناوری به داخل انجام دهد. مدیریت انتقال فناوری از طریق جهاد دانشگاهی، دانشگاهها و مراکز پژوهشی و شرکتهای دانشبنیان انجام میشود

آب مجازی

► به بیان ساده آب مجازی جمع کل آب مورد نیاز برای تولید مقدار معینی از محصول، با توجه به شرایط اقلیمی، مکانی، زمان و راندمان تولید می باشد.

► از زمانی که آلن (۱۹۸۰) بحث آب مجازی را مطرح کردو تا زمانی که مورد توجه مجامع علمی قرار گرفت ، نزدیک به ۱۰ سال طول کشید.

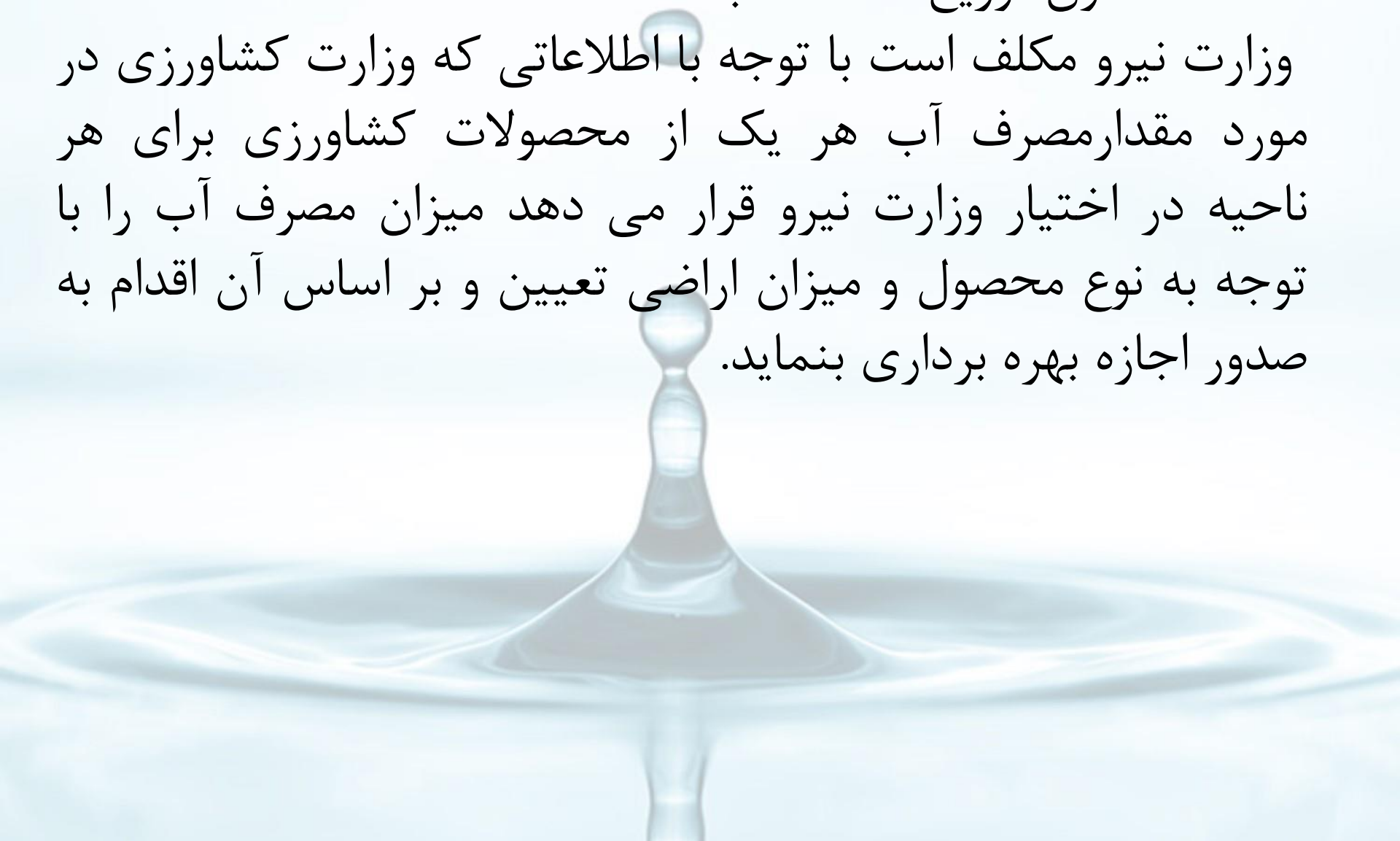
-
- قانون آب و نحوه ملی شدن آن (مصوب ۲۷ تیر ۱۳۴۷ مجلس شورای ملی)،
 - قانون توزیع عادلانه آب (مصوب ۶۱/۱۲/۱۶)،
 - قانون حفاظت و بهره‌برداری از منابع آبی جمهوری اسلامی ایران (مصوب ۱۴/۶/۷۴)،
 - آیین نامه وزارت نیرو در خصوص آبی پروری در سدها و شبکه های آبیاری و زهکشی با اهداف غیرشرب (مصوب ۱۳/۴/۹۱)،
 - آیین نامه مربوط به بستر حریم و رودخانه، انهار و مسیل ها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی،
 - آبیاری و زهکشی (مصوب ۱۶/۸/۷۹)، مصوبه راهبردهای بلند مدت توسعه آب کشور (مصوب ۱۱/۸/۸۲) و
 - قانون تعیین حریم دریاچه های احداثی پشت سدها (مصوب ۲۷/۴/۱۳۴۴).

ماده ۳ قانون توزیع عادلانه آب:

استفاده از منابع آبهای زیرزمینی به استثنای موارد مذکور در ماده ۵ این قانون از طریق حفر هر نوع چاه و قنات و توسعه چشمه در هر منطقه از کشور با اجازه و موافقت وزارت نیرو باید انجام شود و وزارت مذکور با توجه به خصوصیات هیدروژئولوژی منطقه (شناسایی طبقات زمین و آبهای زیرزمینی) و مقررات پیش بینی شده در این قانون نسبت به صدور پروانه حفر و بهره‌برداری اقدام می‌کند.

ماده ۲۶ قانون توزیع عادلانه آب:

وزارت نیرو مکلف است با توجه با اطلاعاتی که وزارت کشاورزی در مورد مقدار مصرف آب هر یک از محصولات کشاورزی برای هر ناحیه در اختیار وزارت نیرو قرار می دهد میزان مصرف آب را با توجه به نوع محصول و میزان اراضی تعیین و بر اساس آن اقدام به صدور اجازه بهره برداری بنماید.

آلودگی آب

ماده ۴۶ قانون توزیع عادلانه آب

آلوده ساختن آب ممنوع است ، مسئولیت پیشگیری و ممانعت و جلوگیری از آلودگی منابع آب به سازمان حفاظت محیط زیست محول می شود

ماده ۳۸۵ قانون برنامه ششم توسعه:

دولت موظف است اقدامات زیر را جهت حفاظت از محیط زیست به عمل آورد:

چ - تکمیل و اجرای تأسیسات جمع آوری، تصفیه، بازچرخانی و مدیریت پساب و فاضلاب در شهرها و شهرکهای صنعتی و خدماتی و سایر واحدهایی که فاضلاب با آلاینده‌گی بیش از حد مجاز از استانداردهای ملی تولید می‌نمایند از طریق عقد قرارداد فروش و یا پیش‌فروش پساب خروجی تأسیسات موجود و یا طرحهای توسعه آتی

ماده ۶۸۸ قانون مجازات اسلامی:

هر اقدامی که تهدید علیه بهداشت عمومی شناخته شود از قبیل آلوده کردن آب یا توزیع آب آشامیدنی آلوده ، دفع غیر بهداشتی فضولات انسانی و دامی و موادزاید ، ریختن مواد مسموم کننده در رود خانه ها ، زباله در خیابانها و کشتار غیر مجاز دام استفاده ی غیر مجاز فاضلاب خام یا پس آب تصفیه خانه هایفاضلاب برای مصارف کشاورزی ممنوع می باشند و مرتکبین چنانچه طبق قوانین خاص مشمول مجازات شدیدتری نباشند به حبس تا یک سال محکوم خواهند

تبصره ۱: تشخیص این که اقدام مزبور تهدید علیه بهداشت عمومی و آلودگی محیط زیست شناخته می شود یا خیر و نیز اعلام جرم مذکور بعهدہ وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی و سازمان حفاظت محیط زیست می باشد .

تبصره ۲: منظور از آلودگی محیط زیست عبارتست از پخش یا آمیختن مواد خارجی به آب یا هوا یا خاک یا زمین به میزانی که کیفیت فیزیکی ، شیمیایی یا بیولوژیک آن را بطوری که به حال انسان یا سایر موجودات زنده یا گیاهان یا آثار یا ابنیه مضر باشد تغییر دهد

ماده ۴۸ قانون توزیع عادلانه آب

صدور اجازه بهره برداری یا واگذاری بهره برداری از شن و ماسه و خاک رس بستر و حریم رودخانه ها، انهار و مسیل ها و حریم قانونی سواحل دریاها و دریاچه ها منوط به کسب موافقت قبلی وزارت نیرو است .

تبصره : وزارت نیرو در موقع موافقت با موضوع این ماده مشخصات فنی مودرنظر خود را جهت درج در پروانه بهره برداری به دستگاه صادر کننده پروانه اعلام خواهد کرد و حق نظارت بر رعایت این مشخصات را خواهد داشت

مواد ۲ و ۳ آیین نامه مربوط به بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیلها، مردابها، برکه های طبیعی و شبکه های آبرسانی، آبیاری و زهکشی

ماده ۲ - شرکتهای آب منطقه ای مکلفند با توجه به امکانات، حد بستر و حریم رودخانه ها، انهار، مسیلها، مردابها و برکه های طبیعی موجود درحوزه فعالیت خود را با برنامه ریزی مشخصی و با اعزام کارشناس یا کارشناسان ذی صلاح طبق مقررات این آیین نامه تعیین نمایند.

ماده ۳- شرکت آب منطقه ای در هر مورد که بستر و حریم رودخانه، نهر طبیعی، مسیل، مرداب و برکه طبیعی را تعیین می نماید، مراتب را به طرق مقتضی به طور کتبی به متقاضی اعلام و در مورد تعیین بستر و حریم سرتاسری، موضوع از طریق پخش اطلاعیه های محلی (برای یک نوبت) به اطلاع اشخاص ذی نفع می رسد که بستر و حریم رودخانه، نهر (طبیعی - سنتی)، مسیل، مرداب و برکه طبیعی مورد نظر تعیین گردیده

تالاب

تالابها محیط‌هایی هستند که مشخصاتشان چیزی بین خشکی و دریا گاه ممکن است هموار و دارای آب و گاهی خشک باشند برخی تالابهای نزدیک دریا با جزر و مد تغییر وضعیت می دهند مشخصه تالابها ماندگاری نسبی آب در آنهاست .

تالاب ها نزدیک شش درصد از کره زمین را در بر می گیرد.

تالاب ها با قابلیت زادآوری، نقش مهمی در بقای گونه های بی شماری از گیاهان و جانوران وابسته به خود ایفا کرده و ذخیره گاه مهمی برای انبوه پرندگان، خزندگان، دوزیستان، ماهیان و بی مهرگان بوده اند

تنوع زیستی:

تنوع زیستی به همه شکل‌های زنده از
ژن‌ها تا گونه‌ها اطلاق می‌شود که در
برگیرنده موجودات خشکی، دریایی و
اکوسیستم‌های موجود آبی و خشکی و
تمام گونه‌های موجود در اکوسیستم‌ها
می‌باشد. واژه مذکور شامل گیاهان،
حیوانات، تمامی میکروارگانیسم‌ها، ژن‌ها و
تمامی ساکنان زمین می‌باشد.

تخریب و آلودگی خاک

هرگونه تغییر در ویژگی اجزای تشکیل دهنده خاک به طوری که استفاده از خاک را ناممکن کند آلودگی خاک می‌گویند. آلودگی خاک باعث از بین رفتن پوشش گیاهی و رشد و نمو گیاهان و در نهایت منجر به فرسایش خاک و بیابان زایی می‌شود. پساب‌ها و پسماندهای ناشی از معادن و کارخانه‌ها، مصرف سوخت‌های فسیلی، به کارگیری کودها و سموم در کشاورزی و در نهایت بارندگی‌های اسیدی از جمله مهم‌ترین عوامل آلودگی و تخریب خاک می‌باشند.

بیابان زایی

بیابان‌زایی عبارت است از بهم خوردن تعادل خاک، پوشش گیاهی، آب و هوا در مناطق دارای اقلیم خشک و تداوم این شرایط که به کاهش یا نابودی توان بیولوژیک اراضی، از بین رفتن شرایط مساعد زندگی و افزایش مناظر ناخوشایند بیابانی منجر می‌شود.

محدودیت منابع آبی، افت سفره‌های زیرزمینی، توسعه شوری آب و خاک و بهره برداری بی رویه و استحصال روان آب‌ها از مهمترین عوامل بیابان‌زایی می‌باشد

گرد و غبار

گرد و غبار، توده‌ای از ذرات جامد ریز غبار و گاه دود می‌باشد که در جو پخش شده و دید افقی را محدود می‌کند. گرد و غبار ناشی از فرسایش- های بادی بوده که به علت سبکی به وسیله باد حرکت داده می‌شوند. این ذرات بر حسب وزن به یکی از سه طریق تعلیق، خزیدن، و جهش حرکت می‌کنند.

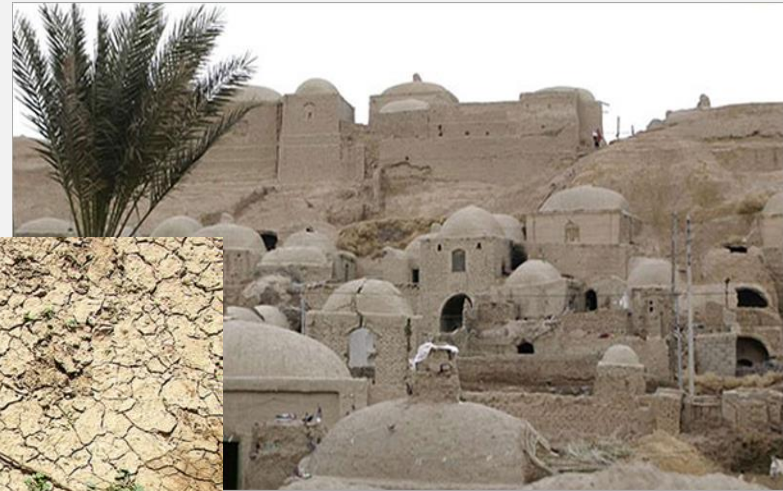
جمهوری اسلامی ایران در مرکز «کمر بند گرد و غبار» نیمکره شمالی زمین واقع شده است، کمربندی که از سواحل غربی آفریقای شمالی شروع شده، از خاورمیانه عبور کرده و سراسر آسیای جنوبی و مرکزی را احاطه کرده و تا چین امتداد می‌یابد .

جنگل زدایی

مهمترین تهدید منابع جنگلی در ایران شامل جنگل زدایی، تغییر کاربری مناطق جنگلی در قالب تبدیل به مناطق کشاورزی، مسکونی و صنعتی، چرای بیش از حد مراتع و مدیریت نامطلوب جنگل‌ها، و بهره‌مندی از گونه‌های مهاجم و اجرای پروژه‌های بزرگ بدون ارزیابی زیست محیطی می‌باشد.

تالاب جازموریان قربانی استحصال منابع آبی در بالادست

قانون حفاظت، احیاء و مدیریت تالاب های کشور

ماده ۴- اشخاص حقیقی و حقوقی متخلف از احکام این قانون و مقررات مصوب پس از اقامه دعوا توسط سازمان، علاوه بر توقف فعالیت و جبران خسارات وارده، حسب تشخیص مرجع قضائی به پرداخت جریمه به میزان سه تا پنج برابر خسارات وارده و در صورت تکرار، علاوه بر جبران خسارات به پرداخت جریمه به میزان شش تا هشت برابر خسارات وارده محکوم می شوند.

آیین نامه اجرایی تبصره یک قانون جلوگیری از تخریب و آلودگی غیرقابل جبران تالاب ها

ماده ۲: تخریب و آلودگی غیرقابل جبران تالاب ها

هر گونه اقدامی که منجر به یک یا چند مورد از موارد زیر در وضعیت طبیعی تالاب گردد:

۱. تغییرات نامطلوب در وضعیت فیزیکی بستر و حریم قانونی

۲. تغییرات نامطلوب در حجم و دوره زمانی منابع آب ورودی

۹. اجرای طرح مشمول ارزیابی اثرات زیست محیطی قبل از اخذ مجوز از سازمان حفاظت محیط زیست

۱۱. تخریب پوشش گیاهی و یا چرای غیر مجاز دام

۱۲. وارد کردن گونه های گیاهی و جانوری غیر بومی و مضر

۱۴. احداث واحدهای صنعتی، تولیدی، معدنی و خدماتی جدید مغایر پایداری تالاب ها

۱۵. انباشت و دفن پسماند

ارزشگذاری منابع طبیعی و زیست محیطی

ماده ۵۹ برنامه چهارم توسعه:

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور مکلف است، با همکاری سازمان حفاظت محیط زیست و سایر دستگاه‌های مرتبط، به منظور برآورد ارزشهای اقتصادی منابع طبیعی و زیست‌محیطی و هزینه‌های ناشی از آلودگی و تخریب محیط زیست در فرایند توسعه و محاسبه آن در حسابهای ملی، نسبت به تنظیم دستورالعمل‌های محاسبه ارزشها و هزینه‌های موارد دارای اولویت از قبیل: جنگل، آب، خاک، انرژی، تنوع زیستی و آلودگی‌های زیست محیطی در نقاط حساس اقدام، و در مراجع ذی‌ربط به تصویب برساند. ارزشها و هزینه‌هایی که دستورالعمل آنها به تصویب رسیده، در امکان‌سنجی طرحهای تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در نظر گرفته خواهد شد.

پسماند

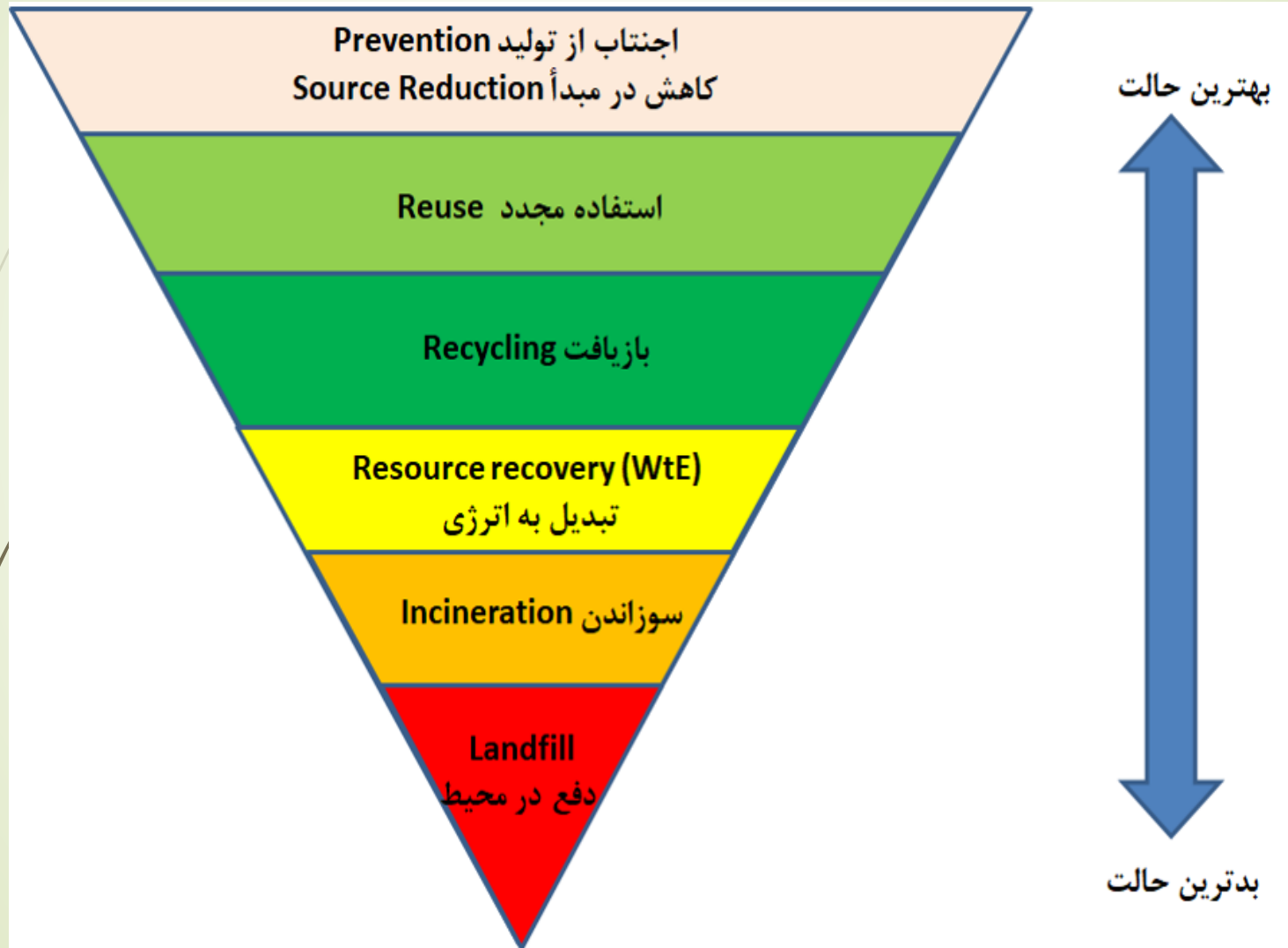

پسماند:

بر اساس تعریف سازمان همکاری اقتصادی و توسعه (OECD) پسماند عبارت است از "موادی اجتناب ناپذیر ناشی از فعالیت‌های انسانی که در حال حاضر و در آینده نزدیک نیازی به آن نیست و پردازش و دفع آنها ضروری است". بر اساس ماده ۲ قانون مدیریت پسماند (مصوب ۱۹/۳/۸۳) به طور کلی پسماندها به پنج گروه پسماند عادی، پسماند پزشکی (بیمارستانی)، پسماند ویژه، پسماند کشاورزی و پسماند صنعتی تقسیم بندی می‌شوند.

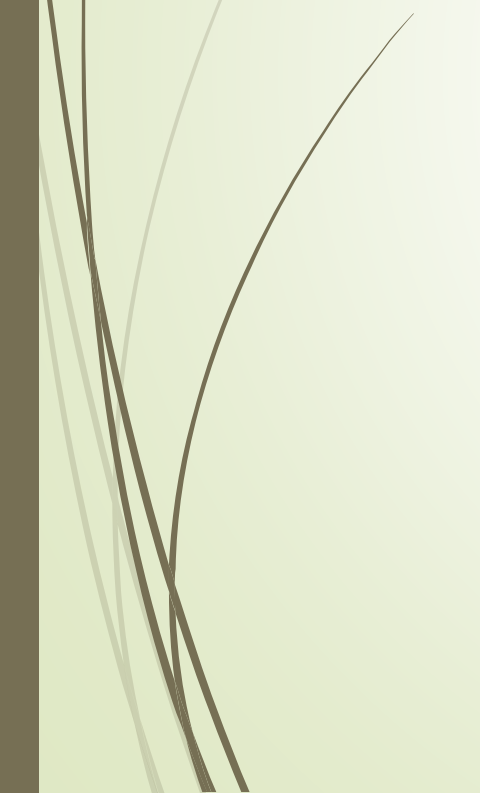
مدیریت پسماند

ماده ۴ قانون مدیریت پسماند

دستگاههای اجرایی ذی ربط موظفند جهت بازیافت و دفع
پسماندها تدابیر لازم را به ترتیبی که در آیین نامه های اجرایی این
قانون مشخص خواهد شد، اتخاذ نمایند.

ماده ۵ قانون مدیریت پسماند

مدیریت‌های اجرایی پسماندها موظفند براساس معیارها و ضوابط وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ترتیبی اتخاذ نمایند تا سلامت، بهداشت و ایمنی عوامل اجرایی تحت نظارت آنها تأمین و تضمین شود.

ماده ۶ قانون مدیریت پسماند

سازمان صدا و سیما، جمهوری اسلامی ایران و سایر رسانه‌هایی که نقش اطلاع‌رسانی دارند و همچنین دستگاه‌های آموزشی و فرهنگی موظفند جهت اطلاع‌رسانی و آموزش، جداسازی صحیح، جمع‌آوری و بازیافت پسماندها اقدام و با سازمان‌ها و مسئولین مربوط همکاری نمایند.

تبصره - وزارتخانه‌های جهاد کشاورزی، صنایع و معادن، کشور و بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به منظور کاهش پسماندهای کشاورزی، موظفند نسبت به اطلاع‌رسانی و آموزش روستائیان و تولیدکنندگان اقدام لازم را به عمل آورند.

ماده ۷ قانون مدیریت پسماند

مدیریت اجرایی کلیه پسماندها غیر از صنعتی و ویژه در شهرها و روستاها و حریم آنها به عهده شهرداری‌ها و دهیاری‌ها و در خارج از حوزه و وظایف شهرداری‌ها و دهیاری‌ها به عهده بخشرداری‌ها می‌باشد. مدیریت اجرایی پسماندهای صنعتی و ویژه به عهده تولیدکننده خواهد بود. در صورت تبدیل آن به پسماند عادی به عهده شهرداری‌ها، دهیاری‌ها و بخشرداری‌ها خواهد بود.

ماده ۹ قانون مدیریت پسماند

وزارت کشور باهماهنگی سازمان موظف است برنامه‌ریزی و تدابیر لازم برای جداسازی پسماندهای عادی را به عمل آورده و برنامه زمان‌بندی آن را تدوین نماید. مدیریت‌های اجرایی مندرج در ماده (۷) این قانون موظفند در چارچوب برنامه فوق و در مهلتی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون پیش‌بینی می‌شود، کلیه پسماندهای عادی را به صورت تفکیک شده جمع‌آوری، بازیافت یا دفن نمایند.

ماده ۲۹ آئین نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها

مراجع مسئول موضوع ماده (۷) قانون مدیریت پسماندها، به منظور کنترل انتشار آلودگی های ناشی از انتقال زباله ها و پسماندها به منابع آبی به ویژه منابع تامین کننده آب شرب، از دفع پسماندهای موجود در آبراهه ها، منابع آبی و مخازن پشت سدها جلوگیری نمایند.

ارزیابی تاثیرات زیست طرح ها و پروژه های بزرگ (EAI)

✓ قبل از انجام هر پروژه عمرانی ضروری است که اثرات اجرای آن پروژه بر محیط زیست مورد ارزیابی قرار گیرد. این موضوع نه با هدف جلوگیری از اجرای پروژه بلکه با هدف کاهش اثرات سوء آن بر محیط زیست تا حداقل ممکن صورت می پذیرد.

✓ در کشور ما و بر اساس اهمیت موضوع و با پیگیری سازمان حفاظت محیط زیست ارزیابی اثرات زیست محیطی طرح ها و پروژه های بزرگ از سال ۱۳۷۳ جایگاه قانونی یافته است .

براساس مصوبه هیات وزیران طرح های مشمول تهیه گزارش ارزیابی زیست محیطی به شرح زیر می باشد:

➤ ۱- پالایشگاه در هر مقیاس

➤ ۲- کارخانجات پتروشیمی در هر مقیاس

➤ ۳- نیروگاه ها با ظرفیت تولیدی بیش از یکصد مگاوات

➤ ۴- سدها و دیگر سازه های آبی در سه بخش :

➤ الف) سدهای با ارتفاع بیش از ۱۵ متر و دارای ساختارهای جنبی بیش از چهل هکتار و یا مساحت دریاچه های بیش از چهارصد هکتار

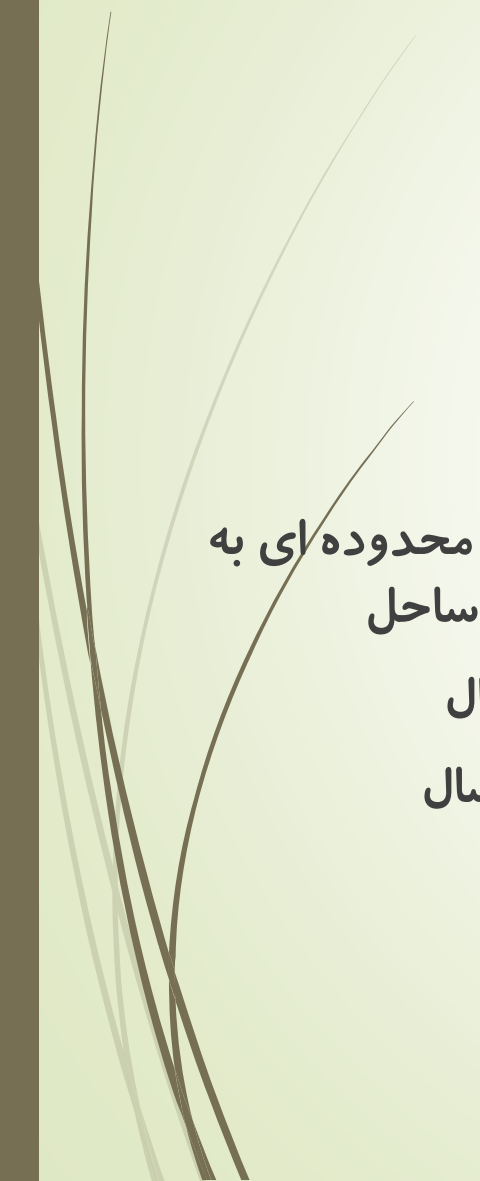
➤ تبصره ۱- سدهای باطله (نگهداشت موادآلوده) در هر اندازه مشمول ارزیابی زیست محیطی میباشند.

➤ ب) دریاچه های انسان ساخت با مساحت بیش از چهارصد هکتار.

➤ تبصره ۲- اندازه دریاچه ها پرورش آبزیان در مقیاس کوچکتر از چهارصد هکتار با هماهنگی وزارت جهاد سازندگی سازمان محیط زیست معین میشود .

➤ ج) طرح ها و پروژه های آبیاری و زهکشی در وسعت بیش از هزار هکتار

- ۵- شهرک های صنعتی در وسعت بیش از صد هکتار
- ۶- فرودگاه ها با طول باند بیش از ۲۰۰۰ متر
- ۷- واحدهای کشت و صنعت در وسعت بیش از ۵ هزار هکتار
- ۸- کشتارگاه های بزرگ صنعتی
- ۹- مرکز دفن زباله برای شهرهای با جمعیت بیش از دویست هزار نفر و شهرهای جدید
- ۱۰- مرکز بازیافت صنعتی زباله (کارخانه کمپوست)
- ۱۱- صنایع فولاد در دوبخش زیر:
- الف) واحدهای تهیه کننده خوراک ذوب ، ذوب با ظرفیت تولیدی بیش از سیصد هزار تن در سال
- ب) واحدهای نورد ، شکل دهی با ظرفیت تولیدی بیش از صد هزار تن در سال

-
-
- ۱۲- طرح های خطوط نفت و گاز
 - ۱۳- طرح های سکوه های نفتی
 - ۱۴- طرح های ذخیره گاه های نفتی
 - ۱۵- طرح ها بزرگ جنگلداری
 - ۱۶- طرح ها و پروژه های بزرگ راه کشوری
 - ۱۷- طرح ها و پروژه های بزرگ راه آهن کشور
 - ۱۸- طرح های گردشگری
 - ۱۹- طرح ها و پروژه های بزرگ توسعه ملی در سواحل کشور در محدوده ای به عرض یک کیلو متر بعد از اراضی ساحلی با حداکثر سه کیلومتر از ساحل
 - ۲۰- سنگ مس با حداقل ظرفیت استخراجی یک میلیون تن در سال
 - ۲۱- سنگ آهن با حداقل ظرفیت استخراجی ششصد هزارتن در سال
 - ۲۲- سنگ طلا با هر ظرفیتی

➤ ۲۳- سرب و روی با حداقل ظرفیت استخراجی یکصد هزار تن در سال

ماده ۱۰۵ قانون برنامه چهارم توسعه:

کلیه طرحها و پروژههای بزرگ تولیدی و خدماتی باید پیش از اجرا و در مرحله انجام مطالعات امکان سنجی و مکان یابی، بر اساس ضوابط پیشنهادی شورای عالی حفاظت محیط زیست و مصوب هیئت وزیران مورد ارزیابی زیست محیطی قرار گیرد. رعایت نتایج ارزیابی توسط مجریان طرحها و پروژههای مذکور الزامی است. نظارت بر حسن اجرای این ماده بر عهده سازمان برنامه و بودجه می باشد.

ماده ۱۹۲ قانون برنامه پنجم توسعه:

به منظور کاهش عوامل آلوده کننده و مخرب محیط زیست کلیه واحدهای بزرگ تولیدی، صنعتی، عمرانی، خدماتی و زیربنایی موظفند:

الف - طرحها و پروژههای بزرگ تولیدی، خدماتی و عمرانی خود را پیش از اجرا و در مرحله انجام مطالعات امکان سنجی و مکانیابی براساس ضوابط مصوب شورای عالی حفاظت محیط زیست مورد ارزیابی اثرات زیست محیطی قرار دهند. رعایت نتیجه ارزیابیها توسط مجریان طرحها و پروژهها الزامی است.

ب - نسبت به نمونه برداری و اندازه گیری آلودگی و تخریب زیست محیطی خود اقدام و نتیجه را در چهارچوب خوداظهاری به سازمان حفاظت محیط زیست ارائه نمایند. واحدهایی که قابلیت و ضرورت نصب و راه اندازی سامانه (سیستم) پایش لحظه ای و مداوم را دارند باید تا پایان سال سوم برنامه، نسبت به نصب و راه اندازی سامانه (سیستم) های مذکور اقدام نمایند.

قانون هوای پاک

ماده ۱۱- هرگونه احداث، توسعه، تغییر خط تولید و تغییر محل واحدهای تولیدی، صنعتی و معدنی مستلزم رعایت مقررات ابلاغی از سوی سازمان می باشد. سازمان موظف است حداکثر ظرف مدت یک ماه به استعلام های درخواست جواز تأسیس و بهره برداری را پاسخ دهد

تبصره ۳- واحدها و پروژه های بزرگ و متوسط در حال فعالیت یا جدید که برحسب قوانین و مقررات مشمول ارزیابی زیست محیطی می باشند، موظف به نصب و راه اندازی سامانه های پایش برخط لحظه ای (آنلاین) و ارسال اطلاعات روزآمد به مرکز پایش سازمان می باشند. صدور و تمدید پروانه های بهره برداری آنها، منوط به اجرای این تبصره است.

تبصره ۴- کلیه مراکز، واحدهای صنعتی و تولیدی، حسب تشخیص سازمان مکلفند نسبت به نمونه برداری و اندازه گیری آلودگی هوا، در فاصله زمانی ممکن و در چهارچوب خوداظهاری، در پایش اقدام کنند.

قانون هوای پاک

ماده ۱۳- حداکثر یک سال پس از لازم الاجراء شدن این قانون، تمامی مراکز صنعتی، تولیدی، عملیات معدنی، خدماتی، عمومی و کارگاهی اعم از دولتی و غیردولتی موظفند از سوخت استاندارد مصوب استفاده کنند. در صورت عدم وجود سوخت مناسب، واحدهای مذکور مکلفند به هرنحو ممکن ترتیبی اتخاذ نمایند تا آلاینده‌های منتشره، در حدود مجاز انتشار آلاینده‌های هوا باشد.

ماده ۱۵- شهرکها، مراکز و واحدهای صنعتی و تولیدی جدیدالاحداث مکلفند برحسب اقلیم، حداقل ده درصد (۱۰٪) از فضای تخصیص داده شده جهت احداث واحد مربوطه را به ایجاد فضای سبز مشجر و غرس درختان مناسب منطقه اختصاص دهند. بهره‌برداری از واحدهای مذکور منوط به رعایت این ماده و تأیید آن توسط سازمان است.

قانون هوای پاک

ماده ۱۸- وزارت نفت مکلف است حداکثر تا سه سال پس از لازم الاجراء شدن این قانون، سوخت تولیدی کشور از جمله بنزین، نفت گاز، نفت کوره و نفت سفید را مطابق با استاندارد ملی مصوب عرضه کند. سازمان مکلف است از تولید سوخت غیراستاندارد جلوگیری نماید.

ماده ۱۹- وزارت نیرو مکلف است نسبت به توسعه، تولید و عرضه انرژی‌های تجدیدپذیر و پاک بهینه به نحوی اقدام نماید که حداقل سی درصد (۳۰٪) افزایش سالانه ظرفیت مورد نیاز برق کشور از انرژی‌های تجدیدپذیر تأمین شود.

قانون هوای پاک

ماده ۲۰- انباشت پسماندهای بیمارستانی و صنعتی در معابر عمومی و فضای باز یا سوزاندن آنها و انباشتن پسماندهای خانگی و ساختمانی در معابر عمومی و فضای باز خارج از مکانهای تعیین شده توسط شهرداری‌ها و دهیاری‌ها یا سوزاندن آنها و همچنین سوزاندن بقایای گیاهی اراضی زراعی پس از برداشت محصول ممنوع بوده و متخلف حسب مورد به جزای نقدی درجه شش موضوع ماده (۱۹) قانون مجازات اسلامی محکوم می‌شود. **وزارت جهادکشاورزی** مکلف است مفاد این ماده را به‌طرق مقتضی به اطلاع بهره‌برداران بخش کشاورزی، عشایری و منابع طبیعی برساند.

قانون هوای پاک

ماده ۱۴- در مواردی که کاهش یا از بین بردن آلودگی ناشی از مراکز صنعتی، تولیدی، معدنی، خدماتی، عمومی و کارگاهی به تشخیص سازمان فقط از طریق انتقال تمام یا بخشی از خطوط تولید یا تأسیسات یا اماکن آنها به نقاط مناسب امکان پذیر می باشد و یا فعالیت مراکز مذکور در مناطق مسکونی سلامت ساکنان آن مناطق را به خطر بیاندازد، مالکان و مدیران واحد موظفند در مهلت تعیین شده در طرح انتقال، نسبت به انتقال واحد مربوطه اقدام کنند. مستنکف از مفاد این ماده به پرداخت جزای نقدی معادل سه درصد (۳٪) درآمد سالانه ناخالص همان واحد محکوم می شود.

تبصره - مکان، زمان، مهلت و منابع اعتباری و تسهیلات و تشویقات لازم جهت انتقال واحدهای فوق الذکر براساس آیین نامه ای است که با پیشنهاد سازمان و با همکاری وزارتخانه های ذی ربط حداکثر ظرف مدت سه ماه از تاریخ ابلاغ این قانون تهیه می شود و به

با تشکر از توجه شما

